

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

**REGLEMENTAREA
ACTIVITĂȚII DE ASISTENT/
ÎNȘOȚITOR PENTRU ELEVII
CU DIZABILITĂȚI ÎN UNELE
STATE EUROPENE**

studiu documentar

octombrie 2022

Materialele elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

Documentele legislative oficiale au fost consultate în limba de origine, iar traducerea informațiilor relevante selectate nu reprezintă o traducere oficială, fiind furnizată ca un mijloc de înțelegere a unui document original, scris în altă limbă.

Baza de date cuprinzând totalitatea studiilor elaborate de Direcția studii și documentare legislativă poate fi accesată prin intermediul paginii de Intranet a Camerei Deputaților la adresa:

Documentare și sinteză: Andra Andronic, consilier parlamentar
Direcția studii și documentare legislativă
Palatul Parlamentului, str. Izvor nr.2-4, sect.5, București
Tel: 021.316.03.65; 021.414.13.50/ 51, Interior 1350/1349, camera 5070
E-mail: doc@cdep.ro

A B S T R A C T

În cadrul studiului s-a observat că personalul destinat asistenței/ însoțirii elevilor cu dizabilități în unitățile școlare este asigurat fie prin grija autorităților regionale/ locale, fie prin intermediul ministerului responsabil cu educația/ asistența socială. În general, serviciile de asistență a elevilor cu dizabilități sunt oferite cu titlu de gratuitate aparținătorilor acestora, făcând parte din pachetul mai larg al politicilor de educație incluzivă. Personalul care asigură serviciile de asistență personală pentru elevii cu dizabilități poate fi angajat pe perioadă determinată sau cu titlu permanent, fiind evaluat periodic (în Franța). Persoanele care doresc să ocupe astfel de funcții trebuie să fie absolvenți de liceu, urmând a beneficia de specializare la locul de muncă sau în cadrul unor cursuri. Trebuie subliniat că persoanele responsabile de însoțirea elevilor cu dizabilități au rolul de a le spori acestora gradul de autonomie.

CUPRINS

AUSTRIA	5
BULGARIA	5
DANEMARCA.....	6
FINLANDA.....	7
FRANȚA	9
GERMANIA.....	12
IRLANDA	14
ITALIA.....	15
WEBOGRAFIE:	18

AUSTRIA

Conform [Legii federale privind școlarizarea obligatorie \(1985\)](#), elevii cu nevoi speciale pot învăța în cadrul unităților pentru învățământul de masă doar atunci când sunt implementate măsuri suplimentare de sprijin la clasă. În acest sens, părinții copiilor/ elevilor care prezintă un grad de dizabilitate severă, pot formula o cerere chiar înainte de începerea noului an școlar sau, de regulă, în timpul anului școlar, când problemele devin evidente. **Conform legii, doar copiii cu handicap fizic sau psihic pot beneficia de sprijin (pentru nevoi educaționale speciale) și mai puțin copiii care nu performează la școală sau care nu vorbesc fluent limba germană.** Odată instituite măsurile de nevoi speciale (ex: utilizarea totală sau parțială a unui curriculum diferențiat, utilizarea de materiale didactice speciale, utilizarea unui cadru didactic suplimentar calificat corespunzător), se impune monitorizarea dezvoltării copilului la intervale regulate; în funcție de rezultatul monitorizării, măsurile pot fi extinse sau anulate.

Elevii cu nevoi educaționale speciale sunt înscriși în cadrul claselor integrative/ incluzive (*Integrationsklassen*) din cadrul învățământului de masă. **În responsabilitatea autorităților locale revine selectarea școlilor primare sau gimnaziale adecvate elevilor cu nevoi educaționale speciale, asigurarea transportului lor, precum și desemnarea profesorilor (speciali) la clase.** În cadrul claselor integrative elevii cu dizabilități și cei fără dizabilități învață împreună. Predarea se face în echipă (*team-teaching*), de către învățătorul/ profesorul de la clasă și un profesor cu pregătire pedagogică specială. Clasele integrative pot beneficia de o camera suplimentară de predare, un număr scăzut de elevi la clasă și acordarea de echipament special în vederea predării materiei elevilor care prezintă deficiențe de vedere.

[Circulara nr.7/2019](#) conține liniile directoare cu privire la organizarea și implementarea sprijinului educațional special în învățământul de masă. Asigurarea implementării măsurilor corespunzătoare sprijinirii elevilor cu nevoi speciale și verificarea eficienței acestora revine în responsabilitatea managementului școlar în cooperare cu echipa de profesori de la clasă, sub coordonarea departamentului educațional regional.

BULGARIA

Educația și formarea copiilor și elevilor cu cerințe educaționale speciale se realizează sub forma programelor de educație și formare preșcolară, a programelor școlare și curriculare, a programelor educaționale individuale pentru impact și reabilitare timpurie a copiilor cu deficiențe de vedere și de auz, a curriculumului specializat pentru copiii și elevii cu deficiențe de auz și vedere. **În cadrul grădinițelor și școlilor, în care copiii cu nevoi educaționale speciale urmează un program de învățământ integrat, precum și la școlile speciale, se înființează, prin ordin al directorului, o echipă formată dintr-un profesor coordonator de clasă și următorii membri: psiholog și/sau consultant pedagogic, profesor din**

Centrele de resurse (profesor-resursă), pedagog specializat, logoped și profesori care predau diferite materii. Dacă este necesar, părinții sau tutorii precum și alți experți, participă și ei în echipă. Echipa evaluează nevoile educaționale, monitorizează dinamica de dezvoltare a elevilor cu nevoi speciale de educație și pregătește programe educaționale individuale pentru educația, formarea și dezvoltarea acestora.

Educația integrată a copiilor și elevilor cu cerințe educaționale speciale este asistată de profesori și de specialiști (psihologi, logopezi), care activează în cadrul centrelor de resurse de stat pentru acordarea sprijinului integrat. În fiecare regiune administrativă a Bulgariei funcționează un astfel de centru, în cadrul căruia echipa de experți desfășoară activități specifice în vederea implementării politicilor de stat pentru integrarea educației și formării copiilor și elevilor cu cerințe educaționale speciale.

DANEMARCA

Potrivit [Legii învățământului obligatoriu \(Folkeskole\)](#), care se referă la organizarea învățământului din clasa pregătitoare până în clasa a noua (corespunzând ciclului de învățământ primar și secundar inferior), copiii cu nevoi educaționale speciale sunt definiți ca acei copii a căror dezvoltare necesită atenție specială sau sprijin special. Copiii care necesită nevoi educaționale speciale nu se pot dezvolta satisfăcător în cadrul regimului de predare diferențiată. Astfel, sprijinul educațional special este destinat copiilor cu dizabilități intelectuale, dislexie, probleme de vedere, deficiențe auditive sau dizabilități fizice.

În conformitate cu [Ordinul ministerial](#) privind predarea educațională specială în învățământul obligatoriu, precum și alte tipuri de asistență pedagogică specializată, profesorii de la clasă sunt primii care observă nevoile educaționale speciale ale elevilor, urmând ca serviciul de consiliere psiho-pedagogică, ale cărui servicii sunt organizate la nivel municipal, să analizeze natura nevoii și să propună măsuri în vederea remedierii de către școală apartenente; în baza acestor recomandări, directorul unității școlare poate propune îndreptarea elevului în cauză spre învățământul special. Pe termen lung, directorul unității școlare în colaborare cu serviciul de consiliere, împreună cu părinții elevilor cu nevoi speciale, urmăresc dezvoltarea acestora în vederea efectuării ajustărilor necesare. Cel puțin odată pe an, se va decide dacă sprijinul educațional special trebuie continuat, ajustat sau întrerupt. Poate fi luată în considerare și opinia elevului, ținând cont de criteriul vârstei și maturității.

În conformitate cu Legea privind învățământul obligatoriu, **consiliului municipal îi revine responsabilitatea facilitării predării specifice copiilor cu nevoi speciale în școlile de masă**, precum și acordarea altor forme de ajutor pedagogic, precum:

- consilierea pedagogică special destinată părinților, profesorilor și altor persoane cu rol determinant în dezvoltarea elevului;
- acordarea de materiale didactice speciale și ajutoare tehnice necesare în procesul de predare;
- adaptarea curriculumului la nevoile elevului;

- adaptarea modalității de predare la nevoile speciale ale elevului;
- acordarea de asistență personală în vederea depășirii dificultăților practice în legătură cu școala;
- organizarea de activități speciale.
- În urma evaluării nevoilor fiecărui elev, se acordă următoarele măsuri de sprijin educațional:
 - dacă elevul necesită mai puțin de 9 ore de predare specială săptămânale, atunci sprijinul educațional special se acordă în clasa aparținătoare; pot fi utilizate în acest sens predarea diferențiată, crearea de grupuri, predarea duală și utilizarea unor asistenți la clasă;
 - în cazul în care elevul necesită mai mult de 9 ore de predare suplimentară săptămânale, atunci, pe baza unei evaluări psiho-pedagogice și în urma consultării părinților, educația specială poate fi organizată în următoarele moduri:
 - a) în cadrul școlilor din învățământul de masă, elevul beneficiind de educație specială la una sau mai multe materii, suplimentar materiilor predate în mod normal la clasă (cea mai utilizată metodă); predarea poate avea loc înainte sau după terminarea orelor de predare normale; elevul mai poate primi educație specială planificată la anumite disciplinele în paralel cu orele de predare obișnuită;
 - b) în clase speciale sau în cadrul unei școli speciale, în cazul elevilor care prezintă dificultăți extinse de înțelegere la una sau mai multe materii; o astfel de clasă specială poate fi organizată, în funcție de nevoile copilului, într-o școală aparținând învățământului de masă, într-o școală specială sau într-un centru de predare regională;
 - c) în cadrul unor centre specializate, unde copilul este plasat de către autoritățile responsabile cu asistența socială.

FINLANDA

În Finlanda, sistemului educațional își propune integrarea elevilor cu nevoi educaționale speciale în învățământul de masă, ori de câte ori este posibil. În acest sens, un accent deosebit se pune pe furnizarea educației speciale cât mai devreme posibil în vederea prevenirii urgenței și dezvoltării problemelor ulterioare. Toți elevii beneficiază de acordarea de sprijin general (reprezentând îndrumare), fiind parte integrantă a predării de zi cu zi și a procesului de învățare. **Legislația finlandeză în materie de educație nu clasifică elevii în funcție de dizabilități sau de nevoile pe care le au.** Astfel, planificarea nivelului de sprijin (general, intensificat sau special) are drept punct de reper evaluarea individuală a nevoilor elevului; nevoile pot fi temporare sau continue, variind de la minore la majore, putând consta în acordarea uneia sau mai multor forme de sprijin.

Curriculum-ul adaptat și examinarea copiilor cu nevoi speciale fac obiectul [Legii nr. 628/1998](#) privind educația de bază. Potrivit Secțiunii 16, elevii care au rămas temporar în urmă cu studiile au dreptul la ore de predare remediale, iar cei care prezintă dificultăți de învățare sau de școlarizare au dreptul la educație pentru nevoi speciale cu frecvență redusă.

Secțiunea 16a reglementează acordarea sprijinului intensificat elevilor potrivit unui plan de învățare special conceput pentru ei. Acest plan trebuie pregătit împreună cu elevii, părinții, îngrijitorii sau alt reprezentant legal al elevului. Tipul de sprijin precum și planul de învățare vor fi stabilite în curriculum-ul de bază. Inițierea și furnizarea sprijinului intensificat se stabilesc în urma unei evaluări pedagogice a elevilor (descrișă în cadrul secțiunii 31a). Toate informațiile cu privire la sprijin vor fi consemnate în planul de învățare, urmărindu-se ca sprijinul să corespundă atât cantitativ cât și calitativ nivelului de dezvoltare al elevilor și nevoilor lor individuale.

Secțiunea 17 descrie procedura acordării sprijinului special elevilor în conformitate cu decizia furnizorului serviciilor de educație (reprezentând autoritatea locală); decizia se bazează pe efectuarea unei examen pedagogic al elevului (completat de un aviz psihologic/medical sau o evaluare socială) și pe interacțiunea cu părinții sau tutorii legali ai elevului. Decizia va fi revizuită cel puțin după terminarea clasei a II-a și înainte de transferul elevului în clasa a VII-a. Decizia privind acordarea sprijinului special poate fi luată înainte de începerea educației primare sau în timpul învățământului obligatoriu fără un examen pedagogic prealabil, doar în baza unui examen psihologic/medical al elevului care să ateste prezența unei dizabilități, boli, întârzieri în dezvoltare sau a unei disfuncții emoționale etc. În vederea punerii în aplicare a deciziei privind acordarea sprijinului pentru nevoi speciale, trebuie elaborat un plan de învățare. Acest plan este conceput în colaborare cu elevul, părinții sau tutorii acestuia și conține informații cu privire la educația și măsurile de sprijin acordate în conformitate cu nevoile elevului, fiind revizuit în funcție de necesități, cel puțin anual. Conținutul planului va fi stabilit în curriculum-ul de bază.

Potrivit Secțiunii 31, para.1, un elev cu dizabilități beneficiază de dreptul la servicii suplimentare de interpretare și asistență în vederea participării la educație, precum și la alte servicii educaționale și ajutoare speciale în regim de gratuitate conform Secțiunii 39. În cadrul aceleiași Secțiuni se precizează că **Ministerul Educației și Culturii poate decide ca furnizorul de educație (autoritatea locală) să organizeze serviciile privind reabilitarea elevilor cu nevoi speciale în asocierea cu educația acestora**, reglementată în Secțiunea 17 (2), și serviciile privind dezvoltarea, orientarea și sprijinul privind educația.

FRANȚA

[Legea nr. 2005-102](#) privind egalitatea de drepturi și șanse (cu precizarea că parte din prevederi sunt transpuse în cadrul [articolului L112, para. 1-5](#) din Codului Educației) furnizează baza legală cu privire la organizarea incluziunii școlare în Franța¹. De asemenea, [articolul L351-1](#) din Codul Educației reglementează înscrierea elevilor cu dizabilități în cadrul învățământului de masă.

Astfel, școlarizarea poate avea loc în cadrul școlilor normale, unde nu este acordat un sprijin specific elevilor cu nevoi speciale, cu excepția prezenței personalului auxiliar vieții școlare (AVS) și a existenței dispozitivelor educaționale specifice. **Atunci când cerințele elevilor cu nevoi speciale o impun, aceștia sunt înscriși în cadrul unităților pentru incluziune școlară (ULIS), care se regăsesc în cadrul învățământului primar, secundar inferior și superior.** În cadrul acestor unități școlare, elevii cu nevoi speciale sunt școlarizați în acord cu obiectivele stabilite în cadrul proiectului de școlarizarea personalizat (PPS) de către profesorii specializați. Potrivit [articolului D351-5](#) din Codul Educației, o echipă formată din experți (medici, terapeuți, psihologi, asistenți sociali etc.) evaluează nevoile elevilor și propune un plan personalizat de școlarizarea, pe baza căruia Comisia pentru drepturile și autonomia persoanelor cu handicap, aflată în subordinea autorității locale pentru persoanele cu dizabilități (*Maison départementale des personnes handicapées/ MDPH*), ia măsurile necesare în vederea școlarizării acestora în unitățile de învățământ de masă.

[Decretul nr.2017-169](#) reglementează obținerea certificatului de aptitudine profesională în practicile educației incluzive de către profesorii din învățământul primar și cel secundar.

Clasele ULIS, care sunt organizate în baza [Circularei nr.2015-129](#), au înlocuit clasele de integrare școlară; elevii claselor ULIS pot frecventa, atunci când este posibil, orele de predare din cadrul învățământului normal.

[Serviciile de educație specială și îngrijire la domiciliu \(SESSAD\)](#) sunt furnizate de echipe multidisciplinare care acordă sprijin de specialitate copiilor cu dizabilități, fie ei și adolescenți, în mediul lor obișnuit de viață. Copiii care învață în cadrul unităților școlare pentru incluziune școlară (ULIS) pot fi beneficiarii unor astfel de servicii, iar în cazul situațiilor individuale de școlarizare sprijinul SESSAD poate îmbrăca diverse forme în funcție de nevoile copilului; astfel, poate cuprinde servicii de kinetoterapie, logopedie, psihomotricitate, ergoterapie etc.

Activitatea personalului auxiliar vieții școlare este reglementată prin intermediul [Circularei nr.2017-084](#). Actul normativ are drept obiect sarcinile și activitățile personalului însoțitor cu însoțirea elevilor cu dizabilități, cunoscuți sub titulatura de însoțitori AESH (*“Accompagnants d’Elevés en Situations de Handicap”*), abrogând și înlocuind titlul II din Circulara nr. 2001-092 privind asistenții educaționali, Circulara nr. 2003-093 privind școlarizarea copiilor și adolescenților cu dizabilități sau cu tulburări de sănătate invalidante, precum și

¹ <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/fr/national-education-systems/france/france-froffre-educative-pour-les-eleves-besoins-educatifs>

Circulara nr.2004-117 privind organizarea serviciului auxiliar departamental pentru viață școlară.

Potrivit Circularei nr.2017-084, personalul responsabil cu însoțirea/ sprijinirea elevilor cu dizabilități contribuie la implementarea planului personalizat de școlarizare (PPS) și participă la ședințele echipelor de monitorizare a școlarizării. Însoțitorii AESH pot discuta cu părinții elevilor cu dizabilități cu acordul profesorului de la clasă, în conformitate cu prerogativele lor și cu respectarea obligației discreției profesionale. Prezența personalului de însoțire nu reprezintă o condiție prealabilă pentru înscrierea elevului în unitățile școlare.

Persoana însărcinată cu însoțirea elevului cu dizabilități are rolul de a-i promova acestuia gradul de autonomie, fără însă a i se substitui. Personalul AESH lucrează în colaborare cu profesorul, facilitează contactul dintre elev și colegii de clasă și încurajează progresul elevului către independență. **Acest tip de ajutor poate fi acordat individual elevului cu dizabilități** (vezi prevederile articolului [D.351-16-4](#) din Codul educației) **sau în comun mai multor elevi** (articolul [D.351-16-2](#)), precum și întregului colectiv în cadrul claselor ULIS, colegilor/ liceelor ULIS sau liceelor profesionale. Personalul AESH nu poate înlocui cadrele didactice sau profesioniștii din domeniul asistenței medicale, având drept obiectiv acordarea de sprijin cu caracter general, în cadrul școlar și extrașcolar, fără a interveni la domiciliul elevului.

De regula, însoțitorii au următoarele atribuții:

- să intervină în sala de clasă;
- să ajute la deplasarea, montarea sau manipularea echipamentelor în timpul anumitor lecții;
- să faciliteze și să stimuleze comunicarea între tânărul cu dizabilități și cei din jur sau orice altă formă de asistență definită împreună cu profesorul de la clasă;
- să participe la ieșirile cu clasa;
- să însoțească elevii cu dizabilități în activitățile cotidiene;
- să participe și să pună în aplicare monitorizarea PPS-ului în calitate de membri ai echipei de monitorizare a școlarizării.

În cadrul programului personalizat de școlarizare precum și a [Ghidului](#) de evaluarea a nevoilor de compensare în materie de școlarizare (Geva-sco), **părinții elevilor cu dizabilități au dreptul de a solicita MDPH acordarea unui însoțitor AESH.**

În conformitate cu prevederile articolului [L.917-1](#) din Codul Educației, ultima dată modificat prin intermediul [Legii nr.2019-791](#) în vederea aplicării sale începând cu data de 2 septembrie 2019, însoțitorii elevilor cu dizabilități sunt recrutați de către stat, de către unitățile de învățământ sau de către alte unități menționate în cadrul articolului [L.442-1](#). Totodată, se menționează că însoțitorii pot fi recrutați în vederea îndeplinirii funcției de sprijin și în cazul studenților cu dizabilități înscriși în cadrul unităților de învățământ superior. Însoțitorii pot lucra în cadrul unității care i-a recrutat sau în mai multe unități, luându-se în considerare nevoile evaluate de către autoritatea administrativă, în una sau mai multe școli; în unele

cazuri, directorii de școli pot participa în cadrul procedurii de recrutare. În cadrul articolului L.917-1 se menționează ca autoritatea competentă de stat în domeniul educației și autoritățile locale se pot asocia, prin intermediul unui acord, în vederea recrutării în comun a însoțitorilor pentru elevii cu dizabilități.

Însoțitorii sunt recrutați pe baza unui contract încheiat pe 3 ani, care poate fi reînnoit o singură dată. În cazul în care statul încheie un nou contract cu o persoană care a lucrat timp de 6 ani ca însoțitor al unui copil cu dizabilități în vederea continuării acestui tip de activitate, contractul va avea caracter nedeterminat. În scopul evaluării perioadei de șase ani, serviciile semi-complete și cele cu fracțiune de normă sunt tratate ca servicii cu normă întreagă. Se ia în considerare serviciul efectuat în mod discontinuu, cu condiția ca durata întreruperilor să nu depășească patru luni. În cadrul fiecărui departament, directorul academic (pentru serviciile de educație națională) desemnează, în conformitate cu îndeplinirea criteriilor specifice experienței, unul sau mai mulți referenți responsabili cu sprijinirea activității celorlalți însoțitori de elevi cu dizabilități. Activitatea însoțitorilor referenți este reglementată prin intermediul [Ordinului din 29 iulie 2020](#), [Decretului nr.2020-1287](#) și a [Ordinului din 23 octombrie 2020](#).

În conformitate cu prevederile articolului 2 al [Decretului nr.2014-724](#), cu modificările și completările ulterioare, însoțitorii elevilor cu dizabilități sunt recrutați din rândul următoarelor categorii:

1. dintre deținătorii unei diplome profesionale în domeniul asistenței sociale;
2. dintre cei care dețin experiență profesională de cel puțin 9 luni în domeniul însoțirii/ asistenței persoanelor/ elevilor/ studenților cu dizabilități, în special în baza unui contract încheiat în temeiul articolului [L.5134-19-1](#) din Codul Muncii;
3. dintre cei care dețin o calificare clasificată cel puțin la nivelul IV sau o calificare recunoscută ca fiind cel puțin echivalentă.

După cum precizam mai sus, însoțitorii elevilor cu dizabilități pot fi recrutați cu normă întreagă sau parțială. În cadrul contractului sunt precizate sarcinile pentru care este recrutat însoțitorul și unitățile școlare în cadrul cărora va lucra. Potrivit articolului 8, acei însoțitori care nu dețin o diplomă profesională în domeniul asistenței persoanelor, pot urma o formă de adaptare la locul de muncă de cel puțin 60 de ore incluse în timpul de lucru efectiv. Aceștia pot beneficia, de asemenea, în timpul programului de lucru, de formarea necesară pentru obținerea diplomei.

Cel puțin o dată la trei ani, însoțitorii elevilor cu dizabilități recrutați pe bază de contract nedeterminat au dreptul la un interviu profesional. Totodată și acei însoțitori care dețin contracte de muncă determinate pentru mai mult de un an, beneficiază de accesul la interviul profesional. Menționăm că interviul reprezintă o modalitate de evaluare profesională.

Începând cu data de 1 septembrie 2021, însoțitorilor AESH li se aplică o [nouă grilă de salarizare](#) conform prevederilor [Decretului nr.2021-1106](#); grila are 11 trepte, în prezent variind de la indicele 352 la indicele 435. La fel ca și în cazul mecanismelor de carieră de care dispun funcționarii publici, avansarea salarială va deveni regulată, la fiecare trei ani, nemaifiind legată de desfășurarea interviului profesional. Salariul brut se calculează prin

înmulțirea indicelui (*indice majoré*) cu valoarea punctului de indexare și raportarea acestuia la numărul de ore lucrate.

Având în vedere că articolul L.111-1 din Codul Educației stipulează că serviciul public de învățământ asigură incluziunea școlară a tuturor copiilor fără nicio distincție, începând cu anul 2021, toți elevii cu cerințe educaționale speciale înscriși în unități de învățământ franceze din străinătate beneficiază, în urma evaluării elaborate de către MDPH, de ajutor financiar din partea statului francez constând în acordarea unei sume aferente sumelor cheltuite de către părinți cu angajarea unui însoțitor AESH. [Circulara din 13 august 2021](#) reglementează că între părinți, însoțitor și conducerea unității școlare trebuie semnat un acord tripartit, în cadrul căruia să fie definit programul însoțitorului, precum și remunerația acestuia, clauzele de reziliere și termenii privind reînnoirea anuală a acordului. Potrivit [Français du monde – ADFE](#), în jur de 1000 de familii de francezi au beneficiat de această formă de ajutor în anul școlar 2021-2022.

Menționăm că potrivit [Nomenclatorului de profesii și categorii socioprofesionale din Franța](#), însoțitorii AESH sunt încadrați în categoria socioprofesională 422e, respectiv cea a supraveghetorilor și asistenților din instituțiile de învățământ.

GERMANIA

Procedura de determinare a nevoilor educaționale speciale cuprinde stabilirea nevoii individuale de sprijin, precum și decizia asupra cursului educației și a locului unde se va acorda sprijinul. Responsabilitatea procedurii revine în majoritatea cazurilor autorităților de supraveghere a școlii: astfel, fie acestea dețin competențe pentru nevoi educaționale speciale, precum și experiență suficientă în acordarea de sprijin copiilor și tinerilor cu nevoi educaționale speciale, fie acestea se consultă cu experți în domeniul sprijinului educațional special. Procedura de determinare a nevoilor educaționale speciale poate fi solicitată, conform reglementărilor individuale ale landurilor, de către părinții sau tutorii legali ai elevului, de către elev, de către școală sau, după caz, de către alte servicii competente. În cadrul acestui proces, trebuie să se țină cont de competențele persoanelor care participă sau urmează să participe într-un mod adecvat la măsurile de sprijin și instruire.

Copiii și tinerii cu nevoi educaționale speciale pot frecventa școlile de masă. **Profesorii de educație specială își pot desfășura activitatea în instituțiile de învățământ special și în cele de masă, putând oferi asistență și consiliere mobilă sau instruire în cooperare cu un alt profesor.** Pe lângă cadrele didactice calificate în învățământul special, acest proces mai implică și forme individualizate de planificare, desfășurare și monitorizare a procesului de predare și cooperarea coordonată între cadrele didactice și cele de specialitate implicate. Sprijinul educațional special este oferit, de regulă, în timpul orelor de curs comune. **În unele landuri, educația pentru nevoi speciale în clasele comune poate fi completată cu măsuri terapeutice sau de îngrijire, în funcție de tipul de dizabilitate.**

În Germania, sprijinul școlar poate lua forma asistenței pentru incluziune sau a asistenței pentru integrare. Deși termenii sunt asemănători și sunt adesea folosiți interschimbabil, ei nu înseamnă același lucru, deoarece obiectivele lor sunt diferite. Astfel, sprijinul școlar în vederea integrării are drept scop adaptarea elevului cu dizabilități la circumstanțele din clasă, pe când asistența în vederea incluziunii are drept scop schimbarea circumstanțelor din clasă astfel încât tinerii cu dizabilități să poată participa la ore. Indiferent de tipul de sprijin acordat, **apartenențarii elevului cu dizabilități trebuie să depună o cerere din timp (înaintea începutului de an școlar) către serviciile responsabile cu asistența socială, în vederea repartizării unui asistent școlar/ ajutor pentru integrare/ însoțitor școlar, titlatura fiind diferită de la land la land.** De regulă, însoțitorii trebuie să fie absolvenți de liceu, cu sau fără o pregătire prealabilă în domeniu (asistenți calificați, specialiști în pedagogie: educator, asistent medical în educație curativă). Ei trebuie să sprijine elevii în timpul orelor, să medieze relația dintre aceștia și ceilalți elevi, să-i ajute cu activitățile fizice dificile, să comunice cu părinții, profesorii și administrația școlară și să întocmească în acest sens rapoarte periodice privind starea de dezvoltare și progresul elevilor în cauză. Asistenții sunt adesea angajați pe perioada desfășurării anului școlar și câștigă între 2000 și 2600 euro lunar.

În cazul elevilor care au dizabilități mentale (precum ADHD, anxietate, depresie, psihoze, autism, tulburări de alimentație) **sprijinul școlar este organizat și finanțat de către structurile aferente serviciilor de asistență socială pentru tineret** în baza prevederilor [Secțiunii 35](#) din Codul Social-Cartea a VIII-a care trebuie interpretate în conexiune cu prevederile [Cărtii a IX-a](#) (Secțiunile 99, 104, 109, 111, 112, 113). În acest caz, însoțirea școlară a elevilor cu dizabilități, indiferent de forma de învățământ urmată, reprezintă un serviciu gratuit.

În baza prevederilor Cărtii a IX-a a Codului Social (partea 1, capitolul 1), persoanele cu dizabilități pot solicita primirea unei [prestații sociale pentru participare](#) (*Leistungen zur Teilhabe*), suplimentară celorlalte beneficii sociale, în vederea asigurării unei vieți independente și autodeterminate. Această prestație poate fi utilizată și pentru acoperirea cheltuielilor generate de participarea la educație. Începând cu anul 2001, în cadrul Codului Social a fost introdus conceptul de ["Persönliches Budget"](#), care, potrivit [§ 29](#), presupune acordarea persoanelor cu dizabilități sau aparținătorilor acestora a unei prestații lunare în numerar sau sub forma unor bonuri valorice. Astfel, părinții copiilor cu nevoi speciale pot beneficia de alocarea unei sume fixe de bani din partea asistenței sociale pentru tineret sau asistenței sociale în vederea achitării serviciilor privind asistența școlară.

În cazul elevilor care au dizabilități mentale și fizice, sprijinul școlar este asigurat de către furnizorii de asistență pentru integrarea persoanelor cu dizabilități în temeiul prevederilor Cărtii a IX-a a Codului Social. Furnizorii de asistență pentru integrare au fost introduși recent odată cu [Legea federală privind participarea](#). Asistență pentru integrare de la nivel local variază de la land la land, fiecare stat federal stabilind instituția responsabilă și specificând reglementările din Legea federală privind participarea în propria legislație. În general, sprijinul este gratuit pentru elevii care frecventează școlile primare, gimnaziale/ secundare și liceele. Pe de altă parte, furnizarea sprijinului pentru elevii cu dizabilități care frecventează școlile vocaționale se efectuează în baza unui evaluări a veniturilor părinților/ beneficiarului și achitării unei contribuții lunare.

IRLANDA

Secțiunea 2 a [Legii privind educația pentru persoanele cu nevoi speciale \(EPSEN\)](#) datând din 2004 prevede că (...) un copil cu nevoi educaționale speciale trebuie să fie educat într-un mediu incluziv împreună cu copiii care nu au astfel de nevoi, cu excepția cazului în care natura sau gradul acestor nevoi sunt de așa natură încât ar face acest lucru incompatibil cu:

- interesul superior al copilului, așa cum a fost stabilit în conformitate cu orice evaluare efectuată în temeiul legii mai sus menționate;
- asigurarea efectivă a educației pentru ceilalți copii.

Potrivit [Eurydice](#), în Irlanda, copiii începând cu vârsta de 4 ani pot fi incluși în cadrul învățământului de masă – ciclul primar. **Elevii cu nevoi educaționale speciale pot fi incluși în învățământul de masă și pot primi sprijin didactic suplimentar și/sau sprijin din partea unui asistent pentru nevoi speciale (SNA).** Profesorii de sprijin pot acorda ajutor elevilor cu CES în cadrul orelor de la clasă sau independent de acestea. Profesorului de la clasă îi revine responsabilitatea pentru programul educațional al elevului, trebuind să țină legătura cu profesorul de sprijin în ceea ce privește programul individualizat de învățare și predare, în vigoare pentru respectivul elev.

În acest context, asistenții pentru nevoi speciale sunt alocați de către Departamentul pentru Educație și Competențe în școlile speciale și în școlile de masă pentru a sprijini elevii cu dizabilități. Asistenții pentru nevoi speciale au rolul de a ajuta profesorii de la clasă să satisfacă nevoile de îngrijire ale elevilor, atribuindu-li-se sarcini care nu privesc procesul de învățare.

[Circulara nr.0030/2014](#) aduce clarificări asupra Programului (schemei) de asistență pentru nevoi speciale în vederea includerii cu succes a copiilor cu nevoi educaționale speciale în învățământul de masă și, de asemenea, în asigurarea îngrijirii elevilor înscriși în școli speciale și clase speciale. Sprijinul SNA este oferit numai în școlile primare și secundare. Sprijinul SNA nu este furnizat în alte centre care pot furniza servicii pentru tineri, cum ar fi centrele medicale, centrele de detenție pentru tineri, unitățile de sprijin, spitale, grădinițe și centrele preșcolare. Astfel de unități vor avea, în general, o dimensiune de îngrijire încorporată în propriile dispoziții privind personalul. Un elev are acces la sprijin din partea SNA în măsura în care are nevoi semnificative de îngrijire, mai exact nevoi medicale sau deficiențe ale funcțiilor fizice sau senzoriale, evaluate medical. Trebuie avut în vedere că nevoile de îngrijire ale unui astfel de copil nu pot fi rezolvate la clasă cu ajutorul profesorului / profesorului de sprijin, a colegilor sau altor cadre didactice și nici măcar a modificărilor aduse mediului școlar în sensul utilizării tehnologiei de asistență sau echipamentelor specializate. Iată câteva exemple de nevoi de îngrijire primară care necesită sprijinul unui asistent SNA: administrarea hranei, a medicamentelor, acordarea asistenței la toaletă (inclusiv cateterizare), acordarea asistenței privind mobilitatea și orientarea (transport, acces în unitatea școlară/clasă), asistarea profesorilor în supravegherea la clasă, pe terenul de joacă și în incinta școlii, acordarea de sprijin elevilor care au crize epileptice în cadrul școlii sau care au o sănătate fragilă, acordarea asistenței la deplasarea și ridicarea copiilor cu nevoi speciale,

operarea ascensoarelor și a echipamentelor, precum și acordarea asistenței în cazul copiilor cu grave probleme de comunicare (asistență în vederea utilizării echipamentelor de tehnologie asistivă, dactilografiere sau scriere de mână). De asemenea, asistenții SNA mai pot ajuta cu organizarea clasei/ a spațiului de lucru al elevului, cu prezentarea materialelor și expunerea lucrărilor etc. Asistentul SNA își poate aduce contribuția în elaborarea planului de îngrijire a elevului cu CES în cadrul mai larg al Planului personal al elevilor cu CES, reprezentând o punte de legătură între profesorii de la clasă și alte structuri (directorul, alți specialiști). Asistentul îl poate ajuta pe elevul cu nevoi speciale în cadrul programelor de terapie sau psiho-educative (cursuri de gestionare a furiei sau de abilități sociale) în prezența personalului calificat. Asistentul poate participa la organizarea activităților extrașcolare (plimbări, vizite).

În septembrie 2017, a fost introdusă o nouă evaluare pentru a determina modul în care profesorii de educație specială sunt repartizați în școlile obișnuite. În cadrul noului sistem, fiecare școală primește o singură alocare de profesori de educație specială. Numărul de profesori de educație specială alocat unei școli este determinat de mărimea școlii și de profilul educațional al acesteia. Profilul educațional al unei școli se bazează, în linii mari, pe numărul de elevi cu nevoi educaționale speciale complexe, pe rezultatele testelor standardizate și pe contextul social al școlii, ținând cont de dezavantaje și de gen. Potrivit [Circularei 0013/2017](#), **școlile primesc resursele necesare în avans, astfel încât copiii cu nevoi educaționale speciale să poată fi înscriși în școli și să aibă acces rapid la sprijinul didactic suplimentar.**

Învățământul din ciclul secundar se adresează elevilor cu vârste cuprinse între 12 și 18 ani. Ca și în cazul învățământului primar, elevii cu nevoi educaționale speciale pot fi incluși în clasele obișnuite și pot primi sprijin didactic suplimentar din partea unui profesor de sprijin și/sau sprijin suplimentar privind îngrijirea din partea unui SNA. Asistenților pentru nevoi speciale nu li se atribuie sarcini de natură pedagogică. Procedura de recrutare a asistenților SNA este reglementată prin intermediul [Circularei nr. 0051/2019](#) și a [Circularei nr. 0026/2021](#). De asemenea, alocarea asistenților SNA în învățământul de masă sau cel special, pentru anul 2022/2023, este reglementată în cadrul [Circularei nr. 0035/2022](#).

ITALIA

În Italia, categoria elevilor cu nevoi educaționale speciale beneficiază de o definiție mai largă, cuprinzând elevii cu dizabilități (fizice/mentale), pe cei care sunt afectați de tulburări specifice de dezvoltare/ învățare (precum dislexia, disgrafia, discalculia, deficitul de atenție, tulburarea de hiperactivitate) precum și pe cei dezavantajați din punct de vedere socio-economic, lingvistic și cultural.

[Decretul nr. 66/2017](#) stipulează că **la înscrierea unui copil/ elev cu dizabilități în sistemul de educație de masă (indiferent de nivel), părinților le revine obligația prezentării și depunerii în cadrul școlii a unui certificat emis în acest sens de către comisiile medicale autorizate.** Depunerea certificatului reprezintă o condiție pentru acordarea măsurilor de sprijin speciale în sistemul de învățământ de masă.

În anul 2020, a fost adoptat un nou [Decret](#) cu privire la adoptarea modelului național de plan educațional individualizat și a liniilor directe aferente, precum și a modului de alocare a măsurilor de sprijin pentru elevii cu dizabilități în conformitate cu prevederile art.7, alin.2 din cadrul Decretului nr. 66/2017.

Astfel, în urma procesului de evaluare a dizabilității, se conturează un profil al funcționării conform criteriilor modelului bio-psihosocial al Clasificării Internaționale a funcționării, dizabilității și sănătății (CIF)², elaborat de Organizația Mondială a Sănătății. Acest profilul împreună cu Planul educațional individualizat (PEI) determina tipul de măsuri de sprijin care sunt acordate elevilor cu nevoi speciale în cadrul sistemului de învățământ de masă.

Echipa multidisciplinară care întocmește profilul de funcționare al copilului este formată dintr-un medic specialist, un specialist în neuropsihiatrie pediatrică, un terapeut (în recuperare medicală) și un asistent social/ reprezentant al autorității locale cu responsabilități în domeniu. Părinții și reprezentanții școlii sunt implicați în cadrul elaborării documentului, fiind specificate tipul de măsuri și de resurse care trebuie alocate în vederea realizării incluziunii școlare a elevului. Practic, profilul reprezintă un document preliminar întocmirii Planului educațional individualizat. În cadrul Planului educațional individualizat sunt descrise metodele de predare, respectiv de evaluare a elevului.

Fiecare școală întocmește un Plan de incluziune, în cadrul căruia sunt stabilite resursele și cuprinzând și identificarea posibilor mediatorii. **În cadrul fiecărei școli se constituie un grup de lucru pentru incluziune (GLI), format din cadre didactice, cadre didactice de sprijin, personal administrativ și specialiști ai autorităților locale.** Grupul de lucru, care este prezidat de către directorul școlii, care sprijină corpul profesoral în definirea și implementarea Planului de incluziune și a Planului educațional individualizat.

Personalul școlii include și așa numiții profesori de sprijin („*support teachers*”) care beneficiază de pregătire specială în lucrul cu copiii cu dizabilități. Profesorii de sprijin sunt implicați în toate activitățile care țin de deciziile de planificare și evaluare, principala lor sarcină fiind aceea de a stimula incluziunea prin aplicarea unor strategii de predare specifice, în colaborare cu ceilalți profesori de la clasă.

La nevoie, profesorii de sprijin pot fi ajutați de asistenții pentru autonomie și comunicare (“*assistenti per l'autonomia e la comunicazione*”), reprezentând angajați ai autorităților locale, care sunt repartizați exclusiv lucrului cu elevii cu dizabilități. Fiecarui elev cu dizabilități i se alocă, în funcție de situația sa specifică, un număr de ore de predare/sprijin din partea unui profesor de sprijin, respectiv asistent. Asistenții de comunicare își desfășoară activitatea în baza articolelor 12 și 13 ale [Legii-cadru nr.104/1992](#) privind asistența, integrarea socială și drepturile persoanelor cu dizabilități. Potrivit articolului 13, autorităților regionale/locale le revine obligația furnizării serviciilor de asistență pentru autonomie și comunicare personală a elevilor cu dizabilități fizice și psihice în toate școlile, indiferent de nivel. Asistentul pentru autonomie și comunicare reprezintă un operator socio-

²http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42407/9241545429_rum.pdf;jsessionid=2E48DEA34FF3175C5B3F05FCFB43EEB0?sequence=5

educațional care are rolul de a media și facilita comunicarea, învățarea, integrarea și relaționarea, acționând ca o punte între elevul cu dizabilități și familia sa, școala, clasa și serviciile specializate. Trebuie subliniată distincția între funcția asistentului pentru comunicare și cea a asistentului pentru igienă personală, cea din urmă fiind încredințată unor colaboratori ai școlii, la cererea directorului.

Decretul nr.66/2017, cu modificările și completările aduse de [Decretul nr.96/2019](#) privind regulile pentru promovarea incluziunii școlare a elevilor cu dizabilități, reglementează criteriile pentru uniformizarea progresivă, la nivel național, a profilurilor profesionale celor responsabili cu autonomia și comunicarea personală, precum și a cursurilor de formare specifice acestui domeniu.

WEBOGRAFIE:

AUSTRIA

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/austria/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>

<https://www.european-agency.org/country-information/austria/legislation-and-policy>

https://www.oesterreich.gv.at/themen/bildung_und_neue_medien/schule/5/sonderschule.html

BULGARIA

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/bulgaria/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>

<https://www.european-agency.org/country-information/bulgaria/legislation-and-policy>

DANEMARCA

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/denmark/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>

<https://www.european-agency.org/country-information/denmark/legislation-and-policy>

FINLANDA

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/finland/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>

<https://www.european-agency.org/country-information/finland/legislation-and-policy>

FRANȚA

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/france/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>

<https://www.european-agency.org/country-information/france/legislation-and-policy>

IRLANDA

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/ireland/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>

<https://www.european-agency.org/country-information/ireland/legislation-and-policy>

<https://ncse.ie/wp-content/uploads/2015/01/NCSE-SNA-Scheme-Information-Pamphlet.FINALwebaccessibleversion.16.01.151.pdf>

GERMANIA

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/germany/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>

<https://www.european-agency.org/country-information/germany/legislation-and-policy>

<https://www.betanet.de/schulbegleitung.html>

<https://www.verein-fuer-menschen.de/angebote/schulbegleiterservice/03-information-schulbegleiter-integrationshelfer.php>

<https://www.mystipendium.de/berufe/integrationshelfer>

ITALIA

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/italy/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>

<https://www.european-agency.org/country-information/italy/legislation-and-policy>